

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. Egy eszám ára 10 fillér.
Árzségek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések s előfizetési pénzek küldendők

Nemzetiségi kérdés.

Budapest 1900 febr. 20.

(P.C.) Hamégoly parador hangzik is, a párhuzam költészet és politika közt önkénytelenül reátukmálódik a figyelőre: szubjektív lírika az Isten-áldotta muzsafiának ép úgy első stádiuma, mint a nyilvánosság ambíciózus férfiának nemzeti chauvinizmus a legelső erappe-ja. Hisz oly igen csábító, úgy szólván az emberi természetben van indokolva, hogy a nemzeti eszmében az emberiség az legmagasztosabb javait szimbolizálva dicsőítsük s ép ily természetes, ha a lendület progresszív ereje a kérdés sulypontját eredeti helyzetéből kitereli s ezzel az elérhetőség és célszerűség határai átlesznek lépve. Ezzel az inkább jóakaró, mint jótévő nemzeti szellemmel szállt szembe a képviselőház mai ülésében Vészi József képviselő, midőn Werner Gyulának a nemzetiségi vitában előadott fejtegetését, ép oly kitűnő, mint igaz hazaszeretettől áthallott, igazságos kritika alá vette. Vészi képviselő a fiatal hadvezérnek mind a két adományát egyesíti magában: bölcs tapasztalást, melyet hosszú, tiszteletreméltó publicisztikai pályafutásának egyetlen kapitálisakép gyűjtött, párosítva fiatalos tetterővel, melyet az uralkodó érdek szindikátusok minden bilincsétől menten teljesen és egészen a hazának szentel; mint képviselő gazdagabbá tette erejét tollának, melynek írásai a magyar sajtónak nemcsak legolvasottabb, hanem a meggyőző érvelés, a tisztán etikai tartalom, a mindenkor üde gondolat gazdagság és — last, not least — az elegáns, temperamentumos polemikus stílus folytán legfontosabb jelenségeihez is tartoznak, melyek már az első publikációikban jogos feltűnést és immár teljesebbé ment reményeket keltettek, — tollának ezt az erejét szavának hatalmával gazdagabbá tette és ezzel előkelő szelleme megnyilatkozásainak tágabb tért, szélesebb hatáskört adott. És büszke elégtétellel hangsúlyoztatjuk, hogy a publicizista Vészi nagyobb szolgálatokat tesz a képviselőnek, mint ettől amaz kap; mert bár tagadni nem lehet, hogy a publicizista csak a mandátum által lett igazi „politikussá” s ezzel bizonyos mértékben magasabb prestige-nyert a profanum vulgus fölött; másrészt azonban sokkal magasabbra kell becsülnünk azt, hogy a zsurnaliszta, a jelen historiografusa, ki hosszú idő óta a nemzet pulzusán tartja kezét és az aktuális iránt való érzékét nemcsak efemer dolgokban, hanem a nemzeti evolúció nagyobb feladataiban is értékesíteni iparkodik, — az országos képviselő legjobb tanácsadója, legkitűnőbb mediuma kellett hogy legyen. Ép ezért lépett fel a publicizista Vészi teljes pári-értékkel az aktív politika porondján: előzetes öspróba és czimervizsgálat nélkül az ifjú Magyarország kiváló harczosát becsülik benne, aki testtel lélekkel a nemzeti ideáloknak szolgál.

dik, — az országos képviselő legjobb tanácsadója, legkitűnőbb mediuma kellett hogy legyen. Ép ezért lépett fel a publicizista Vészi teljes pári-értékkel az aktív politika porondján: előzetes öspróba és czimervizsgálat nélkül az ifjú Magyarország kiváló harczosát becsülik benne, aki testtel lélekkel a nemzeti ideáloknak szolgál.

Mai szűzbeszédében általános helyeslés közt utalt Vészi a nemzetiségi kérdés nemzetközi vonatkozásaira, de főleg az osztrák föderalisztikus áramlatok érezhető hatására és világos, meggyőző módon támadta ama tendenciák kártékonyságát, melyek a politikai gondolatok tulzásaiban és hamis felfogásban a magyar állameszme hü barátainak és hü polgárainak elidegenítésével fenyegetnek. A nemzeti politika, mely mint Deák Ferencz, a nagy bölcs és báró Eötvös József, a költő-filozófus értékes hagyatéka az 1868: XL. t. cz.-ben van letéve s amelylyel a nagy önkényes száműzött, Kossuth Lajos is azonosította magát, mint hatalmas vezérmotívum huzódik végig Magyarország ezeréves történelmében, melyen csürni-csavarni s magyarázgatni nem lehet s mely a jog teljes védelmét biztosítja minden polgár centripetalis törekvései részére, de egyúttal a fenyegetés teljes szigorával sujt minden centrifugális tendenciát. Ezen az alapon építette fel Vészi nagy tetszéssel fogadott fejtegetéseit és egyúttal mint a viszonyok éber megfigyelője, ki saját tapasztalatából alaposan ismeri azokat teljes igazságot szolgáltatott az erdélyi szászok kipróbált hazafias érzelmének és törhetetlen államhűségének midőn részletezett előadásban bebizonyította, hogy szász polgártársaink kulturális és gazdasági törekvéseit a haza keretében s mindenkor összeköttetésben a közjával iparkodnak megvalósítani.

Ezt a politikát teljesen fedezi a miniszterelnök nagy beszéde, és fejtegetéseivel Vészi ép oly becses szolgálatot tett választóinak, mint a hogy az eszmék tisztítása által német szövetségesinknél is loyálitás kötelességét teljesítette.

A politikai helyzet.

A belügyi tárca költségvetésének tárgyalása vége felé közeleg és néhány érdekes nyilatkozatot még várhatunk ugyan, — egyebek közt Széll miniszterelnök beható megrostálás és méltatás alá veszi az elhangzott eszméket és érveket, — annyit már most megállapíthatunk, hogy ez a vita a legértékesebbek egyike volt és kiváló mozzanataiban, Hegedüs Loránt, Werner Gyula, Tisza István Pulszky Ágost képviselők beszédeiben, Lukács pénzügyminiszter és a kabinetfő nyilatkozataiban nemcsak a

belügyi tárca széles mezejére kiterjedt, hanem a gondolatok mélységét, a felfogások magas álláspontját s a politikai horderőt illetőleg is teljesen impozánsan, nagy stílusban folyt le. Különösen fontosak maradtak a miniszterelnök nyilatkozatai a nemzetiségi politika kérdésében és a fiúmei autonomia ügyében; az első kell hogy programmal szolgáljon nemzetiségeinknek, a második minden látszat szerint a jobb megértés útját egyengeti drága honfitársainknál ott a magyar kikötővárosban. Az ellenzék mindenesetre vegye fontolóra, valjon a nemzetiségi témák folytonos tárgyalása nem hiában veszi-e igénybe a parlament drága idejét s valjon nem lenne-e czélszerűbb az egész kérdést, mint a belső adminisztráció ügyét békén hagyni, míg annak folytonos elővonszolása benn az országban ép úgy veszedelemnek tehetné ki az állameszmét, mint a külföldön kárt okoz presztige-ünknek. Magyarország, mint kompakt állam legelőkelőbb támasza a dualizmusnak s egységében a föderalizmus felé hajtó, zilált Ausztriával szemben ellensúly gyanánt kell szolgálnia, ezt az egységet tehát ellenzékünknek is respektálnia kell, annyival inkább, minthogy Széll Kálmán egész politikája bizonyítványt ad arról az államférfiúi bölcseségről, mely az idegen nyelvű polgárokat minden alkotmányos jogban részesíti; de nemzetiséget mint testületet, mint gyűjtőfogalmat nem ismer, annál kevésbé tárgyalhatna velük, mint valami közjogi tényezővel.

Az államvasuti hivatalnokokról intézkedő törvényjavaslatot a pénzügyi bizottság Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter módosításával elfogadta. Ezzel oly elintézkést nyer a kérdés, mely a közvélemény jóakarásával ép úgy számol, amint szigorúan megfelel a közigazgatási bíróság döntvényeiben foglalt res judicata pontos betartásának.

Hegedüs miniszter a hivatalnokairól való gondoskodás mellett programja megvalósításán is fáradhatlanul dolgozik. A hazai ipari beszerzési források összeállítása teljes folyamatban van s folytatódatosan közzé lesz téve az országos iparegyesület közlönyében.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszternek is köszönhetünk legujabban egy fontos intézkedést, mely egy már rég érzett szükségnek tesz eleget: a nagy államok fővárosaiba, már legközelebb mezőgazdasági szaktudósítókat fog küldeni, akik úgy szólván mezőgazdaságunk külön konzuljai lesznek. Olyan beruházás ez, mely uzsorakamatokat fog hozni mezőgazdaságunknak és amelynek hatásai csakhamar érezhetők lesznek.

Székelyföldi hangok.*)

I.

— Reflexiók Beksics Gusztávnak „A magyar politika új alapjai” című könyvére. —

Beksics Gusztáv képviselőnek „A magyar politika új alapjai” című nagybecsű munkája megjelenése után összehívott földművelési miniszteri tanácskozás elé nagy érdeklődéssel nézett mindenki, ki oly régtől fogva várja, hogy a magyar állam megszilárdítására már az utolsó perezen történjék valami beható és erélyes politika és pedig a törvényhozás útján.

Nehéz feladat vár azon államférfi előtt, ki leg-

*) „Székely Nemzetből” vesszük át megyénk főispánjának ezen érdekesen és sok tudással irt czikkét.

elsőbb terjeszti elő a javaslatokat; mert állapotaink feldolgozásának ideje elmúlt; radikális gyógyszerrel kell a multnak hibáit helyrehozni és öntudatosan, minden tétovázás nélkül kell kimutatni az országnak, hogy így igenis lehet az államot megszilárdítani és csakis így lehet a magyar állameszmének minden vonalon diadalt biztosítani.

Erre-amarra tekintő fél rendszabály, mely utóbb is csak szánalmat ébresztett, történt elég. Nyíltan, férfiasan, magyarhoz illően meg kell mondani, hogy ezúlnk megszilárdítani a magyarságot mindenütt, a hol van; össze fogjuk vezetni a magyar medreket, semmi akadályt sem kimélve, mert ma Szent István birodalmában csak egy egységes nép van, mely minden viharok között fentartani képes a királyi trónt és vele a magyar-észtrák monarchia fennállásának is biztosságát.

Át kell éreznie azt minden magyarnak és a salus reipublicae előtt hajoljon meg minden kaszt-érdek; a haza oltárára pedig hozzon áldozatot mindenki. És ez az áldozat könnyű lesz, ha végre át-érezni tudjuk, hogy első sorban magyarnak születünk és csak azután következett a többi. Ha a „Széchenyi-lakomán” elmondott felköszöntő egy szent fogadalom lenne, hogy az új században a magyar főurak oly mértékben tegyenek a hazajaváért, a mily mértékben a haza földjéből részesülnek: akkor a magyar Alföld uradalmi átköltözésnek Erdély nemzetiségi megyéibe. Ott uradalmuk személyzetével és a nagy név imponáló hatásával, kiszámíthatatlan szolgálattal tennének a magyar állameszme terjedésének, avagy annak tiszteletét szerezni. Méltó, hogy annak, ki ezen a téren legelőbb kezd, neve megörökítették.

De ezen ezélok elérése nem társadalmi, hanem törvényhozási teendő; mert azon esetben is, ha a hitbizományok az ország magyar vidékeiben felszabadulnak is, az ezeknek megfelelő összegek és az azon összegeknek megfelelő erdőbirtokok csakis a kormánynak törvényhozásilag hozott törvény által adott felhatalmazása alapján mehetnek holt kézből magánosok tulajdonába.

A magyar állam megerősítésére, mily megmérhetetlen előnyök háromolnak ily műveletből, azt kimondani nem lehet. Azt érzi minden jó magyar hazafi és azt örömmel üdvözölte a m. kir. kormány és annak földmívelésügyi m. kir. minisztere nagyfontosságú akezióját, melylyel biztosítani fogja az eredményt.

Hogy ezen magyar nemzeti akezió keresztülvitele senkinek áldozatában nem kerül, az minden nehézség nélkül indokolható, mert a magyar Alföldön lévő hitbizományok átvétele és kifizetése a tulajdonosoknak, az államnak csak pillanatnyi megterhelését jelenti, mivel a nagy testek parcellázása avagy betelepítése bőven kárpótlást nyer az új adóalapok megnyerése által és az azok elle-ében átdott erdős területek intenzívebb magánkezelés alatt nemzetgazdászatiilag oly értéket fognak képviselni, mely valóban megmérhetetlen. A községek pedig vagy testületek ezen erdőterületek átvételével egy biztos évi járulékot nyernek, melylyel háztartásukat fedezhetik, míg most a jelenlegi rendszerrel való kezeléssel az erdők, az erdőrendészeti és beültetési adó stb. költségekkel az érték $\frac{1}{2}\%$ -ot sem hajt.

Ezek előrebocsátása után tulajdonképeni tárgyamra, a székelységnek, mint Erdélyben az egyedüli magyar nép megtartására, fejlesztésére és a nagy magyar Alfölddel való összeköttetésére térek át és helyi ismeretemből s fajom ismeretéből kifolyó nézetemet kívánom elmondani.

* * *

A tulajdonképeni Székelyföld áll az ősi település következtében Maros, Udvarhely, Csik és Háromszékből, mely habár, fájdalom, vizválaszték és folyók által egymástól el volt különítve, de még is kompakt összeköttetésben volt. 1200-ban Toroczka Máté erdélyi vajda ritka államférfi bölcseséggel a kézi székelységet Alsó-Fehér-, Tordamegyék magyar lakosai közé telepítvén, lett az ötödik székelyszék Aranyos-zék elnevezés alatt.

A későbbi telepítés a Vöröspatak, Abrudbánya és vidéki bányamunkásaival balsikerre vezetett; beolvadtak és csak erősítésül szolgáltak az oláh-ság keresztjezésére.

Ismert székely telepítés tömegesebben a gör-gény-szent-imrei székely város és a maros-ilyei,

melyek, hogy még fennállanak, azt hiszem, az a báró Bornemissza székely család érdeme.

A székelységnek további kitelepülése az erdélyi vármegyékbe szörványos és inkább az intelligensebb elemek kiházasulásának eredménye s a kihalt vármegyey nemesség pótlására történt, mint Küküllő-megyében, melyet 1848 előtt a hatodik székely széknek nevezett el a régi honfoglalási nemesség, talán gunyból; mert a megyékben az életrevaló és kitartó székelyt nem szívesen fogadták 1848 előtt.

1848-ban megszűnván a székelyek külön kiváltsága, mint a magyarság új erőssége, majdnem dédelgetve lett fogadva.

Ezen idő után vette kezdetét a Mezőségen a birtokvétele és elkezdtek különösen az urasági gazdasági tisztviselők 3—700 holdas birtokai a felszabadult jobbágyság apróparcelláiból hangyaszigalommal összevásárolva és örömmel tölt el a magyar kebel a térfoglalás ily hathatós működésétől.

Nem tisztem itt vádolni; mert a mi ezt megakadályozta, az valódi hazafias felbuzdulás volt és csakis azt mondom, mit a régi példabeszéd mond: „haranggal nem lehet verebet fogni.”

Ezután a székelység térfoglalása a nemzetiségi megyékben csak intelligens elemekre szorítkozik: hivatalnokokra, lelkészekre, tanárookra, tanítókra, ügyvédekre, kik nem földbirtokot legfeljebb házat szereztek.

Annál nagyobb tért foglalnak a nemzetiségi pénzintézetek segítségével a magyar középirtok megvételével Szolnokmegye, Felső-Fehér-, Kis-Küküllőmegyékben és holt birtokká is változtak át nagybirtokok.

Az utóbbi időben felállított magyar pénzintézetek működése egészen láthatatlan, míg a nemzetiségi pénzintézetek működése napról-napra még a tisztán magyar ajku székely vármegyékben is erősen terjed és terjedelni fog; mert a hitelszükségletet nem tudja a központi bankok nehézkes kezelési bajaival és talán a vidéki ismeret hiányából származó bizalmatlansága miatt kielégíteni. Ennek következménye az, hogy a kormány legmesszebbmenő jóakarata és támogatása egy néhány egyén jól dotálásán kívül eredményt elérni nem tud.

Potsa József.

A székely cselédkérdés.

Tekintettel a Székelyföld közérkölesiségi, közgazdasági viszonyainak javítására.

Visszapillantás.

A kivándorlás szempontjából, míg egyfelől az előzmények leszűrdését, másfelől az indító okok lényegét kell kutatnunk.

Ez utóbbi szempontból nem szabad elfelednünk: hogy a 48-as idők átalakító hatásával nem találtuk meg nemzetgazdasági életünk fejlesztésében a Székelyföldön sem a helyes vezérfontalat. A helyett, hogy közgazdasági érdekeinket minden vonalon a meglevő alapokon tervszerűleg fejlesztettük volna, a helyett, hogy a természetes fejlődést biztosító kultúra terjesztésében öntevékenységünket, tetterőnket gyakorlatilag fokoztuk volna, közgazdaságunk fejlődése menetét jóformán esélyekre bíztuk s a mi legszomorubb, népünk legfőképp székely középosztályunk ősi erényeit felbomolni engedték.

Az csak következmény, hogy a közterhek s a gyáripár nyomása alatt a modern átalakulással kis iparunk nem fejlődött, hogy a nép egyszerű, szegény, a körülmények által indokolt természetes életben nem a helyes irányban módosultak.

Mint következményeket kell felemlitenünk, hogy a székely nők orsója, szövőszéke a padlásra került, a furó, faragó ezermester férfiak száma megfogyott, hogy legtöbb községben a közvagyon fel-darabolva, szál erdőink idegen vállalatok fejsze csapásai alatt dőlnek össze, a nélkül, hogy a faiparunk fellendülését itt, vagy ott biztosíthatnók.

Az elöletlenségnek nyílt fel az ut minden felé, a mi legszomorubb jelenség, a székely társadalmi élet idealizmusa megcsappant. S hogy gyengeségeinkben egymás segítségére sietnénk, itt is, ott is önmagunkra emeljük karunk.

A Romániába való kivándorlás tehát közgazdasági életünk abnormális fejlődésének, ősi erényeink feladásának a következménye s azt mutatja, hogy a

lét küzdelmében nemzeti megizmosodásunk feltételei elől hosszú időn keresztül kitértünk.

Balgaság volna azonban ma is azt hinni, hogy csak az államtól függ a nép anyagi és erkölcsi helyzetének javítása. Azért kell részt venni a nagy munkában az egyháznak, iskolának, közigazgatásnak, s a társadalomnak egyaránt.

Sőt éppen ez utóbbi tényezőktől, mint orszervezetekben a közvetlenül mozgató rugóktól, várható el, hogy a nép belső életrendszerében lelkiismeretes ténykedések által az előre való haladás alapfeltételeit biztosítsák.

Ezek látják, kell hogy meglássák a beteges tünetek indító okait s ezek vannak hivatva a ható és fejlődésre képes csiramagvakat igényeikhez mértén közvetlenül lerakni.

Az államhatalom legfontosabb feladata az, hogy a nép érdekeinek közvetlen szolgálatára rendelt szerveket hozzá ezéltudatosan mozgásba és csak ott, hol ezek öszmüködése, aktív munkája sem képes a szükséges eredményeket létre hozni, teljesítse a rá háruló telepítési és más feladatokat.

Egyelőre a Székelyföld kulturájának több erőit, több tudatosságot kell kölesönözni. Népoktatásunk minden vonalon emelje érvényre a félreismerhetetlenül a székely faj jövőbeli feladatát.

Iskoláink speciális hivatásukhoz mért jellegekbe domborodjanak ki.

Elég volt a szemfényvesztésből, belső szervi működését kell sürgősen a most rendeltetésünkre álló — s említettem — tényezőkkel életre hívni.

Ebből kifolyólag az eddig történt mulasztások kifoldozása első feladatunk.

* * *

Száraz tény az, ha népünk műveltségét, hazafias érzelmét, jó izlését okkal-móddal kifejlésszük, irtózni fog olyan életviszonyoktól, melyeket most Romániába talál; száraz tény az, hogy népünk életrevalóságában, önértékében takarékosági, munkássági hajlamaiban, erkölcsi alapon nyugvó tiszta vallásos érzelmeiben, házi szorgalom, házi munkásságában kell felépítenünk azt az alapot, melyre állítva, egyszerűséggel, józan észszel, szerény igényekkel megbirkózhatik a modern élet követelményeivel.

A nép művelésének emelésére tervszerű, gyakorlati értékű a nép által megérthető sorozatos felolvasástól, mint azt az O. N. Sz. 35 vidéken már megalakította, minden bizonynyal sokat remélhetünk.

Arról van szó, hogy a népet, melyet eddig közönyünkkel ellőktünk magunktól, szeretettel emeljük magunkhoz. Komolyan kell gondolkoznunk a felett, hogy végre is a nép vállain nyugszik a haza. közgazdasági érdekeinek fellépésének alapkövei is a nép között vannak lerakva s ezt kell összehozni.

Itt az ideje, hogy a székely vidékek tanársága kilépjen az iskola falai közül s népszerű nyelven irt felolvasásaiban a nép jólét emeléséhez hozzá járuljon, a mint ezt tették Anglia, Hollandia egyetemi s közép isk. tanárai.

Egyszerű felolvasásokban kell megértetni mindenfelé a néppel:

1-szor. Hogyan táplálkozzék, szerény jövedelméből, egyszerűen, hogyan éljen?

2-szor. Hogyan ruházkodik?

3-szor. Hogyan nevelje gyermekeit hazaszeretben, vallásosságban, munkásságban.

4-szer. Hogy és mivel fokozza kevés jövedelmét, e témánál a mellékgazdasági ágak: gyümölcsészet, méhészet, tehenészet stb., melyek táplálkozása egyik pótszerét is biztosítja, kellő méltatásban részesítendő.

5-szor. Takarékoság, mértékletesség, a házi szorgalom, a házi munkásság méltatása?

6-szor. A hazaszeretet tényeinek és fogalmának ismertetése?

7-szor. Népszerű felolvasások az egészségtan köréből.

Gazdasági vegytani és földtani ismeretetések. Gyümölcsös kertek, gazdasági épületek tervei, költségvetések, üzemtervek (vetésforgók szerint) stb. bemutatandók.

Telekkönyv s az igazságszolgáltatás köréből gyakorlati értékű felolvasások tartandók, melyeknek tartalma esetről-esetre nyomtatványokban a nép között széttosztandók.

A sorozatos felolvasások az iparos elemképzé-

sére s a szövetkezetek létesítésére, az egy czél felé törekvés kölcsönös támogatására, honi ipar, hazai kereskedelem pártolására irányuljon.

A kivándorlás által veszélyeztetett helyiségekbe hazafias érzelmű, a nép jólétéért lelkesülni és tenni tudó papok, tanítók, közigazgatási hivatalnokok küldendők.

Azon gazdasági ismétlő iskolai tanítók pedig, kik a nép jólétének terjesztéséhez a mellék gazdasági ágak tervszerű gyakorlati kultiválásával hozzá járulnak, esetről-esetre jutalomban részesítendők, p. o. gyümölcstermelésre alkalmas területen, ki a község vagy magánosok birtokán 40 hold területet rendszeresen befásít, 1000 korona tiszteletdíjban részesüljön.

Ki méhészetre alkalmas területen a mézlegelő mérvéhez képest, minél több gazdánál 10—12 mükaptáros méhet berendez (kaptárjától 8 koronát számítva) annál több tisztelet díjban részesül.

Ugyanígy kellene a háziipar, a nép szorgalma, takarékosága, mértékessége terén elért eredményeket is jutalmazni s ez által a tanítókat az iskolán kívül is a nép érdekei szolgálatának megnyerni, illetőleg oda hatni, hogy a népképzésben értékesítsék üres idejüket.

Egyáltalában mai népnevelésünk nem nyugszik elég reális alapon. Középiskoláink is az izlés, művészeti és gyakorlati érzék kifejlesztésére rajz és slöjd oktatás útján még mindig nem fordítanak kellő gondot.

A fiatalság humánus gondolkodásának felszínre emelésére, spekulatív számító szellemének kifejlesztésére szintén ki kell terjeszkedjünk, hogy ez által az iskola és gyakorlati élet közt tátongó ürt mihamarább áthidalhassuk. A megélhetés feltételeit mind látjuk több-több gyakorlati érzéket és tudást igényelnek, ezen igények elől az iskoláknak kitérni nem volna szabad. A mai iskoláztatás következménye, hogy az iskolák munkája oly lassan szívárogoz át az életbe s középosztályunk, mely hivatva volna az alkotás terén elől járni, helyesen számító érzék nélkül a munkát adó vállalatoktól vonakodik.

Társadalmi közszellemünk, melynek sok téren ható, alkotó ereje lehetne, nem működik, ennek ébren tartásáról nem gondoskodtunk.

Műveltebb országokban egyes vidékek vezér-férfiai nem csak arra ügyelnek, hogy a nép között közigazgatási, vallási, tanügyi tekintetben normális viszonyok létezzenek, hanem arra is, hogy vannak-e ott olyan intézmények, melyek a nép öntevékenységből eredően, magára a népre visszahatólag üdvös munkát végeznek.

Ilyen intézmények, népképzők, szövetkezetek vezetőit, szervezőit meglátják, kitüntetik, sokra becsülik. S így a helyesnek, szépnek felszínen tartásával, felszínre hozatalával hozzá járulnak az illető helység egészséges társadalmi közszelleme létesítéséhez: ezzel a népélet természetes és helyes alakulásához is. Nálunk rendszeren az ünnepélyes fogadtatásokban ful bele a köztevékenység.

A nép mindenütt vezetésre szorul, nem egyszer vezetői közönjének esik áldozatul s éppen azért a kivándorlás megszüntetése czéljából a cseléd képzésről sem volna szabad megfeledkezni. A cseléd elhelyezés országos szervezésével a kivándorlás által megtámadott goczokban biztosítani kellene, hogy a jól képzett cselédleányok jobb keresetekhez jussanak.

Abban sem látok lehetetlenséget, hogy két hetenként egy vasárnap d. u. cselédek részére alkalmas tárgy isteni tiszteletek tartassanak, a mikor a gazdák kötelezve lennének felváltva bár, de oda cselédeiket elbocsátani.

A székely leányoknak szertelen kivándorlását igen könnyen meglehet akadályozni, ha minden egyes esetben a szülőket, kik rendszeren elősegítik az e nemű terveket s az előljáróságot az illetékes közegek felelősségére vonnák. Ilyen esetben a szülők már a nevelés elhanyagolásáért is büntetést érdemelnek.

A székely leányoknak a dohánygyárba való behelyezését nem tartom szerencsés eszmének korán önállóságra juttatják az egyedet. S ezáltal kivesszük a nők valódi hivatása keretéből. Nem lévén ki kellőleg ellenőrizze őket a tapasztalatban, lányok jóformán vakon lépnek az erkölcsi lejtőkre. A dohánygyárakat a Romániából visszakerült, vagy idősebb leányok részére tartanám fel.

Ha a leány a család körében szövés, varrás,

aprószárnyasok gondozása, fehérneműek készítése, vasalás, edények festése (mint Csehországban) stb. nem tudja értékesíteni a drága időt, akkor most is azt mondom, hogy legjobb alkalmas családoknál tisztességes keresethez juttatni.

Magyarországon a kellőleg képzett székely leányok a nemzetiségek által lakott vidékeken fontos nemzeti feladatokat is teljesíthetnének.

Csak védő, segítő karunkat kell kinyújtani; csak a világosság halvány lámpáját kell felgyújtani, már a Székely faj megmentése előtt állunk.

Százezereket varázsolhatunk ama, álszemérem, nagyvási hóbort, tettetés, hűség tehetetlenség miatt tétlenül heverő munkaerőnkéből.

Tapasztalatból tudom, városainkban, falvainkban férfaink, életrevaló leányaink százával jóformán semmittevésben, nyomorogva emésztik ki az ősi birtok megmaradt foszlányait. Miért? Mert nincs a ki a tisztességes kenyérkereset útját kijelölő, mert nincs a ki becsületes munkában népünk tetterejét megedze s ennek alapján az ősi birtok megmentésére rásegítse, serkentse. Elég volt a közönyből, az idő pénz, a munka nem szégyen, tettek beszéljenek.

A nép ha előljáróiban maga iránt jó akaratot lát közel álván azokhoz — tőlünk függ — helyes irányba vezethető.

Az pedig, ismétlem, méltán elvárható, hogy nagyfoku szegényedésünk közepette népünk munka erejét ne hevertessük, hanem azt minden tőlünk kitelhető módon mozgásba hozva értékesítsük, mert nefeledjük el, a mit már a faj fentartás ösztöne is sugall, hogy ezen elő feltételek képezik közigazgatási életünk régen hiányzó s valóban igényelt lépesőzetét.

Gondolkozzunk az elmondottak felett a lejtőre jutott székelység jövő sorsával, megmentéséről van szó. Kézdi-Vásárhely, 1900. február 8.

Kiss Jenő.
polg. isk. tanár.

Ujdonságok.

— **Időjárásunk.** A mit a tél elmulasztott, most a tél vége pótolja. Kaptunk egy esomó havat, mely azonban csak arra való, hogy az amugy is tulajdonosan megsziparodott sárt csak növelje. A sok hó elolvadt s most már utjainkon a sár a szó teljes értelmében foly s a közlekedő utvonalak is annyira feláztak, hogy terhes szekerekkel ma holnap nem lehet járni. Általában az idén roppant mennyiségű esapadékkal tavaszodunk ki, mi a mezőgazdaságra nézve éppen nem mondható károsnak. A hőmérséklet elég magas s napok óta éjjel sem száll a hőmérő a fagypontra alá.

— **Köszönő irat.** Lapunkban többször volt említve, hogy a kézdivásárhelyi iparosok régebben folyamodtak volt, hogy a saját műhelyükben alkalmazott gyermekeik a betegsegélyző pénztár kötelékéből feloldassanak. Közel két évi eljárás után az ügy végre dülőre jutott s a miniszter ur végérvényesen kimondotta, hogy azon jobb módu iparos szülők gyermekei, kik a szülők műhelyeiben vannak alkalmazva s kiknek gyógykezeléséről betegség esetén a szülők képesek gondoskodni, nem tartoznak a betegsegélyző pénztár kötelékébe belépni. Ezen ügy kedvező elintézésére nagy befolyással volt Benke Gyula képviselő ur, ki a kérelmező iparosok vagyoni állapotáról személyesen is informálta a minisztert s utánjárásának sikerült kivívni, hogy a törvényben biztosított kedvezmény, dacára annak, hogy a betegsegélyző pénztár erős állást foglalt ellene, a kézdivásárhelyi iparosokra kiterjesztett. Az érdekelt iparosok a képviselő ur iránt érzett hálájuknak egy meleg hangu köszönő iratban adtak kifejezést, melyet a képviselő urnak el is küldöttek. Ezen köszönő irat szövege ez:

Nagyságos képviselő ur!

Hálás szívvel értesültünk arról, hogy legfőbb mértékben Nagyságod buzgó utánjárásának köszönhetjük azon kedvező eredményt, hogy saját műhelyünkben alkalmazott gyermekeink a betegsegélyző pénztár köteléke alól a törvény értelmében felmentettek.

Mi ismerjük azon sok fárdságot, melylyel ügyünk kedvező elintézése járt s Nagyságod nagybecsű pártfogását úgy tekintjük, mint a szegény kis iparosok iránt érzett meleg érdeklődésének jelét.

Ennél fogva kedves kötelességünknek érezzük nagyságodnak jó akaratú támogatásáért ezen igénytelen sorok rendén őszinte hálás köszönetet mondani.

Kézdi-Vásárhely, 1900 febr. 2-án.

Ifj. Czimbalmos Ferencz,

mint a kérelmező iparosok megbízottja.

Idsb. Jancsó József csizmadia, Mágori Gyula csizmadia, Rusz Pál szücs, Kovács János szíjgyártó, Pap János timár, Tordai Domokos csizmadia, Szotyori Dávid csizmadia, Varga Antal csizmadia, Szöcs Bálint csizmadia, Kapusi László csizmadia, Kovács János csizmadia, Turóczy Bálint csizmadia, Jancsó József csizmadia, Lakatos György szücs, Nagy János asztalos, Balog Sámuel timár, Dakó Antal asztalos, Jancsó Sámuel csizmadia, Szücs Dániel timár, Szücs Albert szücs, Kapusi Károly csizmadia, Borsai József csizmadia, Baka István csizmadia, Hanczél József csizmadia, Csiszár Áron csizmadia, Kraniczky Károlyné szült: Nagy Judit mézárós.

— **Hymen hír.** Cs. és kir. ezredes, lovag Kneusel Herdliczka Adolf és felesége Jányi Paraszka Ilona fia Aladár, II-ik számú Frigyes Lipót, porosz herceg nevét viselő cs. és kir. huszár-ezredbeli főhadnagy eljegyezte angyalosai Baktsi Gáspár kir. közjegyző és földbirtokos és felesége született Demsinszky Málvin leányát, Erzsikét Csik-Szeredában, 1900. évi február 15-én.

— **Helyreigazítás.** Az osdoli bál rendezőbizottsága kijelenti, hogy a bál czéljaira Kovács Sándorné urnő és Jánovics Sándor ur is fizetett felül 1—1 koronát, mi a multkori kimutatásból tévedésből kimaradt.

— **Színészet.** Fekete Béla jó hírnévnek örvendő szintársulata márczius hó 10-én városunkba érkezik s megkezdí előadásainak sorozatát. Társulata a vidéki színészet kiválóbb tagjaiból áll, kiknek névsorát az alábbiakban adjuk. A) Műszaki személyzet: Igazgató, főrendező: Fekete Béla. Titkár, rendező: Mátray Gyula. Karmester: Müller Mátyás. Ügyelő: Cséte Lajos. Sugó: Erneyi Károly. Pénztárosné: Rétyi Giza. Ruhatáros: Bálint István. Kellékes: Rosenstein Ödön. Diszletmester: Füttyös Laczi. B) Előadó személyzet: Molnár Eszti, opera- és operette-énekesnő. Ligeti Jóska, operette- és népszínmű-énekesnő. Szabolcsi Jozefin, naíva és énekesnő. Sipos Margit, társalgási és szende. Keresztes Amália, drámai anya. Szabolcsiné Róza, operettes paraszt-komika. Mátrayné Mari, paraszt-komika. Erneyi Józsefné, cselésző és anya. Kovacsics Cornél, Kendeffi Irma, Dunai Árpádné, Nagyné Antónia, Kulcsár Róza, kardós- és segédszínésznők. Nagy Etuska, Nagy Pistike, gyermekszereplők. Férfiak: Fekete Béla, operette buffó. Mátray Gyula, jellem szerelmes. Nagy Pista, operette- és népszínmű-énekes. Rónai Jenő, komikus. Szabolcsi Emil, cselésző és apa. Dunai Árpád, komikus és kedélyes apa. Kacskovits Ödön, szerelmes és társalgási. Cséte Lajos, operette buffó és kedélyes apa. Deák József, társalgási apa. Győri János, Dóri Jenő, Várnai Gyula, Osongrádi Béla, Kiss József, kardalosok és segédszínészek. Előadásra kerülnek: Sulamit opera. Czigányvér, Gésák, Eszter, Szép Heléna, Czigánybáró, Kornevillei harangok, Üdvöske, Helász szeretője, Fekete rigó, Cseperkekalap, Zsabri lakodalma, Magdolna, Gyurkovics lányok, Arany kakas, Szegedi menyecske, Alarczos bál, Aranylakodalom, Hadak útja, Brankovics, Biró uram leánya, Kurucz fufang, Haramiák, Himfi dalai, Vasuti baleset, Ingenyélők, Széllháziak, Fekete vér, Domi, az amerikai majom, Jönnek a huszárok stb.

— **Baleset.** Bartók János kézdivásárhelyi lakos a gyulafalvi gyártelepen fákat eresztgetett le a hegyoldalon s a közben saját vigyázatlansága folytán egy tönk lábszárára gurult s azt eltörte. Súlyosan megsebesülve szállították be a kórházba.

— **Vesztett eb garázdálkodása.** Remete községben folyó hó 13-án sajnos eset fordult elő. Kiss Dénes ottani lelkésznek egy házörző kutyája az udvarról eltávozván, utközben Ferencz József tanítót és Petréd Ferencz 12 éves fiút megtámadta s mindkettőn jelentékeny marási sebeket ejtett. A kutyát sikerült hamarosan elpusztítani s a további szerencsétlenségeknek elejét vonni, melyen a veszettség állatorvosilag konstatáltatván, ez okból a sérültek az első orvosi segély nyújtás után, a budapesti Pas-tour intézetbe szállítottak.

Hirdetések.

IFJ. JANCsó MÓZES

gőzerőre berendezett és három gyorssajtóval s több segédgéppel felszerelt könyvnyomdája

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT.

Könyvnyomdájában minden a nyomdai szakba vágó munkát elvállalok díszes kiállításal, rövid idő alatt, a legolcsóbb árakkal.

Nagy nyomtatvány raktárámban a közigazgatási nyomtatványok készpénz fizetés mellett mélyen leszállított áron kapható.

Dúsan felszerelt papír-, írószer- és könyvkereskedésben bármely mű, folyóirat, vagy lap megrendelése a legnagyobb százalék leengedéssel eszközölhető.

Mindenféle könyvek bekötése a legjutányosabb áron.

Eddigi pártfogását megköszönve, kérem azt részemre továbbra is fentartani.

Kiváló tisztelettel:
Ifj. Jancsó Mózes,
nyomdatulajdonos.

Honi ipar.

Gyári raktár.

A n. é. közönség becses tudomására kívánom hozni, hogy a Takarékpénztár piaczori épületében, az ev. ref. templommal átellenben a mai kornak megfelelő

BUTOR RAKTÁRT

rendeztem be, a hol raktáron tartok mindig:

Szalón-, ebédlő-, hálószoba berendezéseket, u. m.: ruha- és étaszekrényeket, szalon- és ebédlőasztalokat, ágyakat, mosdó- és éjjeli szekrényeket.

Továbbá magas, félmagas-hátú és heverő diványokat, garnitúrákat, lószőr- és afrikai matrácokat, fali, álló- és toalett tükröket, aranyrámás képeket, gyermek kocsikat, nád- és préselt ületű hajlitott székeket, ablak carniso- kat, stb. stb. Ellátalok használt kárpitos butorok kijavítását és bármely kívánt színnel való újra huzását.

Összeköttetéseimmél fogva butoraimat az első honi gyáraktól szereztem be és így azon kellemes helyzetben vagyok, hogy azokat a legszebb kivitelben nagyon olcsó árak mellett árusítom el.

Raktáram szives megtekintését kérve, magam becses pártfogásába ajánlva

vagyok kiváló tisztelettel:
Ifj. Jancsó Mózes,
butorraktáros.

Sz: 4297/899 tkvi.

Árverési hird. kivonat.

A kovásznai kir. járásbiróság, mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy az Albina tekerek és hitelintézet brassói fiók telepe végrehajthatónak Lázár Benedek és neje Knott Ernesztina végrehajtást szenvedő elleni 1000 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében, a kézdi-vásárhelyi kir. törvényszék, a kovásznai kir. járásbiróság területén lévő, Kovászna község határára fekvő, a kovásznai 2588. sz. tkvben felvett 1256., 1257/1., 1257/2. hrsz. egész ingatlanra 1320 frt. Az 1261/2. hrsz. egész ingatlanra 27 frt 50 kr. Összesen 1347 frt 50 krban ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1900. évi

márczius hó 3-ik napján d. e. 9 órakor ezen tkvi hatóság hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozők tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-kát készpénzben vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi december hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. biróság, minttkvi hatóság.

Kelt Kovásznán, 1899. évi november hó 27-én.

(19. 1—1) (P. H.) Száva s. k.,
kir. aljbíró.

AZ „ADRIA” BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évben.

Vagy onbiztonsági tőkéje 104 millió korona.

A magyarországi igazgatóság intézője:
Br. PODMANICZKY FRIGYES.

E társulat, mely 62 éves fennállása óta 450 milló koronát fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett:

tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint ki-házasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvártt:

SZEKULA ÁKOS,
vezérfelügyelő. (16. 2—6.)

Főügynökség Kézdi-Vásárhelytt:
KOVÁCS KÁROLY,
felügyelő.

Ny. Ifj. Jancsó M.-nél K.-Vásárhelytt.